

## Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Görüşleri

Saim TURAN\*  
Emine KARASU AVCI\*\*

### Öz

2019 yılı aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve süregelen zamanla tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi sağlıktan ekonomiye, turizmde tarıma, mühendislikten eğitime birçok alanı etkilemiştir. Bu süreçte eğitim-öğretim faaliyetlerinde öne çıkan değişiklik yüz yüze eğitim modeline ara verilerek bütün öğretim faaliyetlerinin çevrimiçi ortamlarda yürütülmeye başlanması olmuştur. Bu araştırmada pandemi sürecinde önemi daha da artan çevrimiçi eğitim faaliyetlerine yönelik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden açıklayıcı durum çalışmasından yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler pandemi sürecindeki bulaş riski ve sosyal mesafe uygulaması dikkate alınarak hazırlanan yapılandırılmış çevrimiçi görüşme formuyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada öğretmen adayları çevrimiçi öğrenmenin hem avantajları hem dezavantajları olduğunu belirtmektedirler. Mevcut çevrimiçi eğitim faaliyetlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Çevrimiçi eğitim uygulamaları sırasında çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmektedirler.

**Anahtar Kelimeler:** Çevrimiçi Eğitim, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayı.

## Opinions Of Social Studies Teacher Candidates On Online Education Activities

### Abstract

The Covid-19 pandemic, which emerged in Wuhan, China in December 2019 and has influenced the whole world over time, has affected many areas from health to economy, from tourism to agriculture, from engineering to education. In this process, the prominent change in education activities was the suspension of face-to-face education model and the beginning of all teaching activities in online environments. In this study, it is aimed to reveal the views of social studies teacher candidates on online education activities, which have increased in importance during the pandemic process. The research was carried out using descriptive case study, one of the qualitative research methods. In the study, the data were obtained through a structured online interview form prepared by taking into account the risk of transmission and social distance practice during the pandemic process. The obtained data were analyzed using content analysis. In the research, pre-service teachers state that online learning has both advantages and disadvantages. They think that current online education activities are insufficient. They state that they encounter various problems during their online education applications.

**Keywords:** Online Education, Social Studies, Pre-Service Teacher.

**Geliş/Received:** 05.06.2022

**Kabul/Accepted:** 19.12.2022

**\*Etik Kurul İzni:** Bu çalışma için Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 08.07.2021 tarih ve 277 karar sayısıyla etik kurul izni alınmıştır.

### Giriş

\* Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD. [saimturan@akdeniz.edu.tr](mailto:saimturan@akdeniz.edu.tr) ORCID ID: 0000-0003-0298-8609

\*\* Sorumlu Yazar, Doç Dr., Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD. [eavci@kastamonu.edu.tr](mailto:eavci@kastamonu.edu.tr) ORCID ID: 0000-0002-3135-2557  
(Makale Türü: Araştırma Makalesi)

2019 yılının sonları ve 2020 yılının başlarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı düşünülen bir virüs dünyayı tehdit eder hale gelmiştir. Bu süreçte ülkeler ve küresel ekonomi ayakta kalabilmek için farklı önlemler ve uygulamalar geliştirmek durumunda kalmışlardır. Bu önlem ve uygulamaların başında sosyal mesafenin korunması, karantina ve seyahat yasakları gelmektedir. Bu kurallara uymayanlara ise çeşitli yaptırımlar uygulanmıştır. Salgının kontrol altına alınabilmesi için kitleler bir süre evde tutularak salgının seyri yavaşlatılmaya çalışılmıştır. Bu durumdan en çok sağlık sektörü ve çalışanları etkilenmiştir. Salgının zirveye ulaştığı dönemlerde sağlık kurumları ve çalışanları çok büyük zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Salgından en çok etkilenen sektörlerden birisi de eğitimidir. Birleşmiş Milletlere göre 770 milyon öğrenci salgından etkilenmiştir. Bu dönemde çeşitli tartışmaların eşliğinde eğitimin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla uzaktan eğitime geçilmiştir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Uzaktan eğitim uygulaması aslında salgınla beraber ortaya çıkan bir uygulama olmamasına rağmen kitlelerin uzaktan eğitimle tam olarak tanıştığı süreç koronavirüs pandemisi süreci olmuştur.

Çevrimiçi öğrenme/uzaktan eğitim; metin, video, ses, animasyon ve grafik gibi ders materyallerinin internete dayalı iletişim teknolojileri aracılığıyla dağıtılması durumudur. Çevrimiçi eğitim uygulamaları ile sınıfların fiziksel sınırları dışına çıkılarak öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimi dijital platformlara taşınmıştır (Gümüş, 2007). Pandemi sürecinde eğitim-öğretim süreci zaruri olarak sınıfların, okulların dışına taşınmak zorunda kalmıştır. Aslında bu durum hangi şartlarda olunursa olunsun eğitim-öğretim sürecinin aksamaması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu dönemde çevrimiçi eğitim uygulamaları ile öğrenme-öğretme sürecinin devamlılığı sağlanarak öğrencilere faydalı olunmaya çalışılmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Covid-19 süreciyle birlikte yüz yüze eğitime verilen arayla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağını (EBA) Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) aracılığıyla ekranlara taşımıştır. Üniversiteler ve özel okullar ise online ders altyapılarını devreye sokmuşlardır. Böylece eğitimde dijitalleşme süreci de hız kazanmıştır (Altunel, 2020). Söz konusu dijitalleşme eğitim alanında çeşitli fırsatları da beraberinde getirmiştir. Her şeyden önce eğitimin maliyeti düşmüş, öğretmen zaman ve mekândan bağımsız hizmet etme imkânı kazanmıştır. Bu durum iletişimde sağladığı geniş imkanlar sebebiyle uzaktan eğitimin hızla yayılmasını sağlamıştır (Yıldız, 2020). Ayrıca çevrimiçi eğitim uygulamaları ile daha çok öğrenci kitlesine ulaşabilme, daha çok bilgi üretme ve yayma gibi fırsatlar da elde edilmiştir (Balaban, 2012).

Ülkemizde yükseköğretim düzeyinde de salgının başlangıcı esnasında ilk etapta öğretime 3 hafta ara verilmişti. Daha sonra ise 2020 bahar yarıyılına 123 üniversitede tamamen uzaktan eğitim ile gerçekleştirileceği ilan edilmiştir. Bu süreçte tüm öğretim kaynaklarının çevrimiçi öğrenme

sırasında kullanılabilmesi için erişime izin verilmiştir (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2020). İçeriğe destek olmak amacıyla TRT, YÖK'e bir kanal tahsis etmiştir. Bu kanal üzerinden ortak derslerin yayınlanması planlanmıştır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Bu süreç 2021-2022 eğitim-öğretim yılına kadar devam etmiştir. Bu eğitim-öğretim döneminden itibaren YÖK bazı derslerin çevrimiçi, bazı derslerin ise yüz yüze olacak şekilde yapılmasına karar vermiştir. Çevrimiçi ve yüz yüze yapılacak olan dersleri her üniversite kendi bünyesi içinde değerlendirerek uygulamaya koymuştur. Sonuç itibarıyla yükseköğretim düzeyinde ağırlıklı olarak yüz yüze eğitime geçildiği görülse de bazı dersler de hala çevrimiçi uygulamaların devam ettiği görülmektedir.

Sosyal bilgiler eğitimi sahip olduğu içerik yönüyle insan yaşamını ilgilendiren her konuyu ele almaktadır. Afet, salgın hastalık gibi konularda insan yaşamını önemli derecede etkilemektedir. Koronavirüs pandemisi de 2020 yılından bu yana insanoğlunun hayatında önemli bir yer edinmiştir. Bu nedenle bu alanda yapılan çalışmalarda da bu konunun ele almaya başladığı görülmektedir (Uyar, 2020). Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevrimiçi öğrenme faaliyetlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Alan yazında sosyal bilgiler ve çevrimiçi öğrenme faaliyetleri ile ilgili bazı çalışmalara (Türker ve Yaylak, 2011; Uyar, 2020; Akgül ve Oran, 2020; Seyhan, 2021) rastlanmaktadır. Yapılan bu çalışmalar sosyal bilgiler eğitimi alanına katkı sağlamakla beraber sınırlı kalmaktadır. Bu çalışmada pandemi sürecinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevrimiçi eğitim faaliyetlerine ilişkin görüşlerini ele alması bakımından önemlidir. Bu bakımından sosyal bilgiler eğitimi alanındaki bu boşluğa katkı sağlamak ve farklı bir bakış açısı ortaya koymak amacıyla bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

## Yöntem

### Araştırmanın modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan durum çalışmasından yararlanılmıştır. Merriam (2013) durum çalışmasını sınırları çizilmiş bir sistemin derinlemesine incelenerek betimlenmesi olarak açıklamaktadır. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevrimiçi öğrenme faaliyetlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlandığı için açıklayıcı durum çalışmasından (illustrative case study) yararlanılmıştır. Açıklayıcı durum çalışmaları bir durum/olay hakkında bilgi vermek için kullanılan durum çalışması türüdür (Aytaçlı, 2012).

### Araştırma Grubu

Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, bir devlet üniversitesinde öğrenimlerini sürdürmekte olan ve

Saim TURAN, Emine KARASU AVCI  
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Görüşleri

araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden sosyal bilgiler öğretmen adayları oluşturmaktadır. Buna göre araştırmada uygun örnekleme türü kullanılmıştır. Uygun örnekleme, araştırma yapılacak birey veya grupların araştırma sürecine kolay dahil edilebilmesi ve ulaşılabilir olmasıdır (Ekiz, 2013).

**Tablo 1.** Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı		f	%
Cinsiyet	Kadın	23	60,50
	Erkek	15	39,50
Yaş	20	7	18,40
	21	10	26,30
	22	15	39,50
	23 ve üstü	6	15,60
Bilgisayar kullanım düzeyi	Acemi	3	7,90
	Orta Düzey	21	55,30
	İleri Düzey	13	34,20
	Uzman	1	2,60
Aktif internet kullanım geçmişi	1 yıldan az	1	2,60
	1-3 yıl	2	5,30
	3-5 yıl	7	18,40
	5-10 yıl	15	39,50
	10 yıldan fazla	13	34,20

Tablo 1’de de görüldüğü üzere araştırmaya katılan 38 katılımcının 23’ü kadın, 15’i de erkektir. Katılımcıların yaş durumları incelendiğinde öğretmen adaylarının %39,50’sinin 22 yaş, %26,30’nun 21 yaşında olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların %18,40’ı 20 yaşında olduğu ve geriye kalan %15,60’ın da 23 yaş ve üstü olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların bilgisayar kullanım düzeyleri incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğun kendilerini orta düzey (%55,30) ve ileri düzey (%34,20) bilgisayar kullanıcısı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Bilgisayar kullanım düzeylerini acemi (%7,90) ve uzman (2,60) olarak tanımlayan katılımcılar ise azınlıktadır. Katılımcı öğretmen adaylarından %39,50’si 5-10 yıl düzeyinde internet kullanım geçmişleri olduğunu ifade ederken %34,20’si bu durumu 10 yıldan daha fazla olarak ifade etmişlerdir. 1-3 yıl aktif internet kullanım geçmişi olan katılımcılar %5,30’u 1 yıldan az aktif internet kullanım geçmişi olan ise % 2,60’tır.

### **Veri Toplama Aracı**

Araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu, soruların önceden hazırlandığı ve görüşme sırasında gidişata göre farklı soruların eklenemediği görüşme türüdür (Karasar, 2011). Araştırma soruları araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Araştırmanın başlangıcında bir literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra araştırmada kullanılacak olan sorular oluşturulmuştur. Hazırlanan sorular 3 sosyal bilgiler eğitimcisi tarafından da incelenerek üzerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Düzenlenen bu sorular daha sonra 3 sosyal bilgiler öğretmen adayına pilot olarak uygulanmıştır. Adayların sorulara verdikleri cevaplar gözden geçirilerek soruların anlaşılabilirliği ve açıklığı incelenmiştir. Bazı soruların üzerinde ufak değişiklikler yapılmıştır. Pilot uygulamaya katılan adaylara çalışmada tekrar yer verilmemiştir. Sorulara son şekli verildikten sonra bu araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 08.07.2021 tarih ve 277 karar sayısıyla etik kurul izni alınmıştır.

Araştırma sorularına aşağıda yer almaktadır:

1. Çevrimiçi öğrenme-öğretme faaliyetlerinin ne tür avantaj/dezavantajları olduğunu düşünüyorsunuz?
2. Mevcut çevrimiçi eğitim etkinliklerinin yeterli olup olmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerini gerçekleştirebilecek yeterli bilgi ve donanıma sahip olup olmadığınıza ilişkin görüşleriniz nelerdir?
4. Çevrimiçi eğitim etkinliklerinde gözlemlediğiniz/yaşadığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
5. Alanınızın çevrimiçi eğitim faaliyetlerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. Mesleğinize başladığınızda çevrimiçi eğitim faaliyetlerini derslerinizde kullanmaya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
7. Çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden kendinizi en çok memnun eden faaliyetlere ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
8. Bir tercih hakkınız olduğunda tercih edeceğiniz eğitime ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

### **Verilerin Toplanması**

Araştırmada veriler yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Bu form pandemi sürecinde bulaş riski dikkate alınarak çevrimiçi bir platform üzerinden katılımcıların kullanımına açılmıştır.

### **Verilerin Analizi**

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, belirli metinlerden sistematik ve tarafsız sonuçlar çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniği olarak tanımlanabilir (Cohen, Manion & Morrison, 2007). Araştırmaya katılan öğretmen adayları öncelikle Ö1, Ö2, Ö3 ... Ö38 şeklinde kodlanmıştır. Daha sonra veriler benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırılarak kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler tablolara aktararak yorumlanmıştır. Daha sonra oluşturulan kategorilere ilişkin öğretmen adaylarının doğrudan görüşlerine yer verilmiştir.

### **Araştırmanın Güvenirliği ve Geçerliği**

Bu araştırmada güvenirlilik analizci üçgenlemesi kullanılarak sağlanmaya çalışılmıştır. Analizci üçgenlemesi, iki ya da daha fazla kişinin verileri bağımsız olarak analiz etmesi ve bulgularının karşılaştırılması olarak ifade edilir (Patton, 2014). Çalışmada araştırmacılar, birbirlerinden bağımsız bir şekilde verileri analiz ettikleri için araştırmanın güvenirliliği bu şekilde sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacılar farklı düşündükleri noktalarda ortak bir karara vararak anlaşma sağlamışlardır. Araştırmanın geçerliği ise, elde edilen verilerin okuyucuların rahatlıkla anlayabileceği bir şekilde çalışmada yer verilmesiyle sağlanmaya çalışılmıştır.

## **Bulgular**

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sorularına ait bulgulara yer verilmektedir.

### **Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular**

Araştırmada birinci araştırma sorusu “Çevrimiçi (online) öğrenme-öğretme faaliyetlerinin ne tür avantaj/dezavantajları olduğunu düşünüyorsunuz?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının birinci araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmektedir.

**Tablo 2.** Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Öğrenme-Öğretme Faaliyetlerinin Avantaj/Dezavantajlarına Yönelik Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Hem avantajlı hem dezavantajlı	Ö4, Ö8, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38	22	57,89
Dezavantajlı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö12, Ö16, Ö21, Ö22, Ö27, Ö34	13	34,21
Avantajlı	Ö14, Ö23, Ö33	3	7,89

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın ilk sorusuna ilişkin cevapları 3 kategori altında toplanmıştır. Tablo 2’de de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %57,89’u (f=22) çevrimiçi eğitim faaliyetlerinin hem avantajları hem de dezavantajları olduğunu, %34,21’i (f=13) dezavantajları olduğunu ve %7,89’u (f=3) da avantajları olduğunu belirtmiştir. Bazı öğretmen adaylarının bu görüşme sorusuna ait cevaplarına aşağıda yer verilmektedir.

Uzaktan eğitim etkinliklerinin hem avantajları hem de dezavantajları olduğunu belirten bazı öğretmen adayları “Avantajları, istediğimiz zaman geçmiş ders kayıtlarını dinleyerek not alabilmemiz. Dezavantajı ise ders sırasında internet kesintileri olabiliyor.” (Ö4); “Avantajı zamandan tasarruf edebilmemiz ve derslerimizi evden takip edebilmemiz. Ama okuldaki gibi verim alamıyoruz ve sınavların geçerliliği düşük.” (Ö10); “Avantajı dersi tekrar dinleyebilmek ama çok faydalı bir öğrenme şekli olduğunu düşünmüyorum.” (Ö11) olarak görüşlerini ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitimin dezavantajları olduğunu belirten öğretmen adayları “İnternete erişim en büyük sorun.” (Ö3); “Çevrimiçi bir derste etkileşim çok verimli değil.” (Ö18); “Yüz yüze eğitim kadar etkili değil ve öğrenen ile öğrenmeyen arasındaki farkın tam olarak ölçülemeyeceğini düşünüyorum.” (Ö27) olarak görüşlerini açıklamışlardır.

Uzaktan eğitimin avantajları olduğunu söyleyen öğretmen adayları “Zaman kazandırır.” (Ö14); “Ekonomik açıdan avantajlı.” (Ö23); “Öğrenmede aktif katılım ve kalıcı öğrenme sağlar.” (Ö33) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

### İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “Mevcut çevrimiçi eğitim etkinliklerinin yeterli olup olmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının ikinci araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

**Tablo 3.** Öğretmen Adaylarının Mevcut Çevrimiçi Eğitim Etkinliklerinin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Yetersiz	Ö1, Ö2, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö19, Ö21, Ö22, Ö24, Ö27, Ö28, Ö31, Ö32, Ö34, Ö37, Ö38	19	49,99
Yeterli	Ö5, Ö6, Ö10, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö23, Ö25, Ö26, Ö33, Ö35	13	34,21
Kısmen Yeterli	Ö3, Ö4, Ö15, Ö29, Ö30, Ö36	6	15,78

Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar 3 kategori altında toplanmıştır. Tablo 3’te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %49,99’u (f=19) çevrimiçi eğitim etkinliklerinin yeterli olmadığını, %34,21’i (f=13) etkinliklerin yeterli olduğunu ve %15,78’i (f=6) de etkinliklerin kısmen yeterli olduğunu belirtmiştir. Öğretmen adaylarının bu görüşme sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Mevcut çevrimiçi eğitim faaliyetlerinin yeterli olduğunu belirten bazı öğretmen adayları “Genel olarak yeterli. Çünkü imkanlara göre bu yapılabilir.” (Ö5); “Evet, yeterli. Çünkü platforma girmek çok kolay ve sistem çok anlaşılır bir şekilde yapılmış.” (Ö10) olarak görüş ifade etmişlerdir.

Mevcut çevrimiçi eğitim faaliyetlerinin yeterli olmadığını belirten öğretmen adayları “Hayır, sanmıyorum. Yüz yüze eğitim aldığımda derslerime daha çok önem verdim ve anlama açısından benim için daha verimli oldu.” (Ö11); “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Öğretmenlik öğrencisi olarak okul ortamında staj ve okul deneyimi gibi uygulamalı derslerin olmasını isterim.” (Ö27); “Hayır çünkü herkes eşit fırsatlara sahip değil.” (Ö31) şeklinde görüşlerini açıklamışlardır.

Mevcut çevrimiçi eğitim faaliyetlerinin kısmen yeterli olduğunu belirten bazı öğretmen adayları “Bir şekilde yeterli çünkü sınav sırasında bazen sistemsel sorunlar olabiliyor.” (Ö3); “Kısmen. Çünkü kursun yapıldığı platform bazı sorunlara neden olabilir.” (Ö15); “Kısmen yeterli olduğunu düşünüyorum. Bazı hocalarımız bu süreci çok iyi yönetiyor, bazıları yönetemiyor.” (Ö36) olarak görüş belirtmişlerdir.

### Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “Çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerini gerçekleştirebilecek yeterli bilgi ve donanıma sahip olup olmadığınıza ilişkin görüşleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının üçüncü araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

**Tablo 4.** Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Öğrenme-Öğretme Etkinliklerini Yürütmek İçin Yeterli Bilgi Ve Donanıma Sahip Olup Olmadıklarına İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Sahibim	Ö1,Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö28, Ö29, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37	25	65,78
Gelişiyorum	Ö3, Ö8, Ö20, Ö26, Ö30	5	13,15
Sahip değilim	Ö10, Ö11, Ö16, Ö27	4	10,52
Kısmen sahibim	Ö4, Ö9, Ö25, Ö38	4	10,52

Öğretmen adaylarının bu soruya ilişkin verdikleri cevaplar 4 kategori altında toplanmıştır. Tablo 4’te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %65,78’i (f=25) çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerini yürütmek için yeterli bilgi ve donanıma sahip olduğunu belirtirken, %13,15’i (f=5) gelişme kaydettiğini, %10,52’si (f=4) kısmen yeterli olduğunu ve %10,52’si (f=4) de çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerini yürütmek için yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadığını ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının bu görüşme sorusuna ilişkin cevapları aşağıda yer almaktadır.

Çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerini yürütmek için yeterli bilgi ve donanıma sahip olduklarını belirten bazı öğretmen adayları “Yeterli olduğumu düşünüyorum. Derslerimi farklı materyallerle destekleyebilirim.” (Ö1); “Yeterli olduğumu düşünüyorum, hatta daha fazla ekipmanım bile olabilir.” (Ö15); “Bilgisayar kullanmakta iyi olduğum için yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.” (Ö24) olarak görüş belirtmişlerdir.



Kendilerini geliştiklerini belirten öğretmen adayları “Bilgi anlamında her şekilde kendimi kapatmaya çalışıyorum, kendimi yeterli kılıyorum ama bu seferlik daha akılda kalıcı olması için öğrencilere görsel malzeme ve ses ile aktarmam gerekiyor ve bu konuda pek iyi değilim. Sunumslayt tarzı uygulamalar var ama çok da kötü değilim bu konuda kendimi biraz yetersiz hissediyorum.” (Ö20); “Sanırım biraz pratiğe ihtiyacım olabilir.” (Ö26); “Kendi adıma asla uzman olduğumu veya her şeyi bildiğimi söylemem. Çünkü öğretmenler kendilerini tek bir alanda geliştirmek yerine tüm alanlara hakim olmalıdır. Öğrenme belli bir zaman diliminde değil de sürekli gerçekleştiği için kendimi daha çok geliştirmem gerektiğini düşünüyorum.” (Ö30) olarak görüşlerini açıklamışlardır.

Çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerini yürütmek için yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını belirten öğretmen adayları “Uygulama konularında yeterli değiliz. Çünkü öğrencilerimizle veya arkadaşlarımızla yapacağımız etkinlikleri sadece teorik olarak gösterip uygulama aşamasına geçemiyoruz.” (Ö10); “Hayır öyle düşünmüyorum çünkü az önce gördüğüm sistem hakkında fazla bilgim ve deneyimim yok.” (Ö11); “Yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum. Çünkü bilgisayar ve teknolojik aletleri kullanmakta biraz zorlanıyorum.” (Ö27) olarak görüşlerini ifade etmişlerdir.

Çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerini gerçekleştirmek için kısmen yeterli bilgiye sahip olduklarını belirten öğretmen adayları “Bir şekilde yeterli olduğumu düşünüyorum. Çünkü farklı uygulamaları kullanırken zorlanıyorum.” (Ö4); “Az çok teknoloji biliyoruz, bu sistemleri kullanabiliriz.” (Ö38) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

#### **Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular**

Araştırmanın dördüncü sorusu “Çevrimiçi eğitim etkinliklerinde gözlemlediğiniz/yaşadığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının ikinci araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

**Tablo 5.** Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Eğitim Etkinliklerinde Gözlemledikleri/Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Teknik	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö21, Ö24, Ö25, Ö27, Ö28, Ö31, Ö32, Ö34,	20	52,63
Dersi veren hocalar	Ö29, Ö30, Ö36, Ö37	4	10,52
Kişisel	Ö1, Ö2, Ö22	3	7,89
Etkileşim	Ö18, Ö23, Ö38	3	7,89
Katılım	Ö11, Ö20, Ö26,	3	7,89
Kaynaklar	Ö7, Ö35	2	5,26

Saim TURAN, Emine KARASU AVCI  
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik  
Görüşleri

Ödevler	Ö8,	1	2,63
Sorun yok	Ö33	1	2,63

Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar 8 kategori altında toplanmıştır. Tablo 5'te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %52,63'ü (f=20) çevrimiçi öğrenme-öğretme etkinliklerinde gözlemledikleri ya da yaşadıkları sorunların teknik sorunlar olduğunu, % 10,52'sinin (f=4) dersi veren hocalarla sorun yaşadıklarını/gözlemlediklerini, %7,89'u (f=3) kişisel sorunlarla karşılaştıklarını, % 7,89'u (f=3) etkileşim noktasında sorunlar olduğunu, %7,89'u (f=3) katılımı ilgili sorunlar olduğunu, % 5,26'sı (f=2) kaynaklara ulaşım ile ilgili sorunların olduğunu, %2,63'ü (f=1) ödevleri ve diğer %2,63'ü (f=1) ise herhangi bir sorun yaşamadığını/gözlemediğini ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının bu görüşme sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Teknik sorunlar yaşadığını ifade eden öğretmen adaylarından bazıları “Altyapı sorunları. Devlet bu durumda öğrencilere ek internet paketleri veya internet altyapısı olmayan yerlere müdahale ederek altyapı işlemleri yaptırabilir.” (Ö10); “Köylerde internet çekmiyor maalesef internete erişim sıkıntısı yani, bu da derslerimizi etkiliyor.” (Ö16); “Sistem yavaş ilerliyor. Alt yapı kötü daha iyi olabilirdi. Bir de bilgi verme konusunda aktif değiller.” (Ö25) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Dersi veren hocalar ile sorunlar yaşadıklarını ifade eden bazı öğretmen adayları “Bazı hocalarımızın yeterli donanıma sahip olmamaları.” (Ö29); “Öğretim üyelerinin hazırlığının yetersiz olması bu süreçte bizi çok etkiledi.” (Ö37) şeklinde görüşlerini açıklamışlardır.

Kişisel sorunlarla karşılaştıklarını ifade eden öğretmen adayları “Dikkat dağınıklığı, Verimsizlik ve öğrenme yetersizliği gibi sorunlar nedeniyle zorlandım.” (Ö1); “Odaklanamamaktan kaynaklanan dersi anlayamama sorunu ile karşılaştım.” (Ö2); “Odaklanma problemi yaşıyoruz. Öğretmenlerimizle etkileşimlerimiz zayıf. Konuların anlaşılması konusunda zorluyor. Tek çözümü var pandeminin biran önce zayıflayıp yüzyüze eğitime geçilmesi.” (Ö22) şeklinde görüş belirtilmiştir. Etkileşimle ilgili sorunla karşılaşanlar “Derslerde etkileşimin yeterli olmaması, öğrencilerin dersi açıp dinlememesi ve nasıl olsa online diye gerekli özenin bazı öğrenciler tarafından gösterilmemesi.” (Ö18); “Ders içeriği, ders süresi ve uygun öğrenme stratejileri eksiklikleri var. Ders içeriği azaltılmalı, ders süresi kısa olmalı, uzaktan eğitime uygun öğrenme öğretme süreçleri dikkate alınarak yeni stratejiler ortaya konulmalı.” (Ö38) şeklinde ifade edilmiştir. Katılımla ilgili sorun yaşayan bazı öğretmen adayları “Derslere vaktinde giremiyoruz.” (Ö11); “Derse saatinde katılamama sorunları yaşadık.” (Ö26) şeklinde belirtmişlerdir.

Ödevler konusunda sorunlar yaşadıklarını belirten öğretmen adayı “Fazla ödevlerin verilmesi ve uzaktan eğitimin ödev üzerine bir sistem olması.” (Ö8) şeklinde ifade etmiştir. Hiçbir sorun yaşamadığını ifade eden öğretmen adayı “ Sorun görmedim.” (Ö33) demiştir.

### Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusu “Alanınızın çevrimiçi eğitim faaliyetlerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının beşinci araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

**Tablo 6.** Öğretmen Adaylarının Alanlarının Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Alanın uzaktan eğitime uygun olması	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö25, Ö26, Ö28,, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö36, Ö37,	26	68,42
Ders yapısına göre değişme	Ö8, Ö12, Ö15, Ö22, Ö24, Ö29,	6	15,78
Alanın uzaktan eğitime uygun olmaması	Ö16, Ö27, Ö35, Ö38	4	10,52
Uzaktan eğitime karşı olma	Ö1, Ö2	2	5,26

Öğretmen adaylarının bu araştırma sorusuna verdikleri cevaplar 4 kategori altında toplanmıştır. Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %68,42’si (f=26) alanlarının uzaktan eğitime uygun olduğunu düşünürken, öğretmen adaylarının %15,78’lik (f=6) bir bölümü uzaktan eğitimin dersin yapısına göre farklılık göstereceğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının % 10,52’si (f=4) alanlarını uzaktan eğitim için uygun bulmazken, %5,26’lık (f=2) bir kesim ise uzaktan eğitime karşı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu soruya ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Alanının uzaktan eğitime uygun olduğunu ifade eden öğretmen adayları “Uygun olduğunu düşünüyorum çünkü sosyal bilgileri daha çok konuşup üstünde yorum yapılarak öğrenilen daha çok toplumsal bir alan.” (Ö3); “Evet düşünüyorum. Çünkü alanım sözelle daha çok ilgili ve öğrencilere sözel olarak bilgi aktarabilirim. Anlamadıkları yerde tekrar anlatabilirim...” (Ö19); “Genel olarak baktığımızda uygun görüyorum. Çünkü bizim derslerimizin geneli sosyal bilimler olduğu için teorik olarak uzaktan anlatılması bazı diğer bölümlere göre daha elverişlidir...” (Ö28) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitime uygunluğun derslerin yapısına göre değiştiğini ifade eden öğretmen adayları “Hem uygun hem de değil, çünkü bu derslerin yapısına göre değişir. Her ders aynı değildir...” (Ö8); “Bazen uygun bazen değil, tüm dersleri genelleymeyiz. Ancak oldukça uygun dersler var bizim bölümde...” (Ö12); “Evet çoğu ders için uygun olduğunu düşünüyorum ancak

staj uzaktan göremediğimiz için derslere göre farklılaşıyor...” (Ö24) olarak görüşlerini açıklamışlardır.

Alanını uzaktan eğitime uygun bulmayan öğretmen adayları “Bazı uygulamalı - çoğunlukla seçmeli dersler oluyor- dersler için online eğitim yetersiz kalıyor.” (Ö16); “Bilgiler diğer dersler gibi tek bir konudan oluşmuyor. Birçok farklı alanı içine alıyor. Uzaktan anlatımlarda çocuğun sıkılması muhtemeldir. Dersler bu yüzden ilgi çekici hale getirilmeli. Mesela bazı konular materyal gerektirir. Öğrencinin materyale dokunması, hissetmesi gerekir. Yapararak, yaşayarak, merak ederek, ilgi duyarak öğrenir. Bazen arkadaşları ile kafa kafaya verip tartışması gerekir. Birçok tekniklerin uygulanması gerekir. Bu yüzden uzaktan olmamalı.” (Ö35); “Uzaktan eğitim sadece anlatıma dayalı olduğundan yeterli değildir.” (Ö38) şeklinde açıklarken, uzaktan eğitime karşı olan öğretmen adayları ise “Hiçbir bölüm uzaktan okunmamalıdır. Yüz yüze verilen eğitim ile uzaktan eğitim çok farklı.” (Ö1); “Bölümümüzün uzaktan eğitime uygun olduğunu düşünmüyorum.” (Ö2) şeklinde açıklamışlardır.

#### Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı sorusu “Mesleğinize başladığınızda çevrimiçi eğitim faaliyetlerini derslerinizde kullanmaya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının altıncı araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

**Tablo 7.** Öğretmen Adaylarının Mesleklerine Başladıklarında Derslerinde Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerini Kullanıp Kullanmamalarına İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Kullanmayacağım	Ö1, Ö2, Ö4, Ö11, Ö16, Ö19, Ö21, Ö22, Ö27, Ö31, Ö34, Ö35	12	31,57
İhtiyaç olursa kullanacağım	Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö18, Ö23, Ö24, Ö28, Ö33,	9	23,68
Destek için kullanacağım	Ö8, Ö13, Ö14, Ö25, Ö26, Ö29, Ö30, Ö36	8	21,05
Faydalı olduğu için kullanacağım	Ö3, Ö5, Ö15, Ö17, Ö20, Ö38	6	15,78
Fikrim yok	Ö32, Ö37	2	5,26

Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar 5 kategori altında toplanmıştır. Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %31,57’si (f=12) mesleklerine başladıklarında derslerinde çevrimiçi eğitim faaliyetlerini kullanmayacağını ifade ederken, %23,68’i (f=9) ihtiyaç halinde kullanacaklarını, %21,05’i (f=8) dersi desteklemek amacıyla kullanacaklarını, (Ö26) %15,78’i (f=6) faydalı olduğundan çevrimiçi eğitim faaliyetlerini derslerinde kullanacaklarını ifade etmiş, öğretmen adaylarının % 5,26’sı (f=2) şu anda bir fikri olmadığını ilerde karar

vereceklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu görüşme sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Çevrimiçi eğitim-öğretim faaliyetlerini kullanmayacağını belirten öğretmen adayları “Hayır kullanmayacağım. Çünkü dersler verimli olarak işlenmiyor.” (Ö21), “Hayır kullanmayacağım. Ben aktif bir öğrenme süreci istiyorum. Çocuk merkezli olan. Yaşayarak, deneyerek öğrenecekleri.” (Ö35) şeklinde açıklarken, ihtiyaç olursa kullanacağım diyen öğretmen adaylarından bazıları “Kullanacağım ancak sadece ihtiyaç olduğunda...dersler birebir canlı işlemek daha güzel.” (Ö7), “Pandemi gibi olası durumlar olduğu sürece aktif bir şekilde kullanırım. Süreç boyunca.” (Ö9), “Bazen kullanmak gerekebilir, bu pandemiye kimse beklemiyordu. Ama herkes buna uyum sağlamak zorunda kaldı. O yüzden ihtiyaç olursa kullanırız.” (Ö12) şeklinde ifade etmiştir.

Çevrimiçi eğitim-öğretim faaliyetlerini destek için kullanacağını belirten öğretmen adayları “Evet, öğrencilerimin teknoloji keşfetmeleri için kullanacağım.” (Ö8); “Evet, derslerin tekrarı için ve test çözümü için kullanmayı düşünüyorum.” (Ö13); “Evet. Öğrencilerin öğrenmesini daha kolay hale getirmek için yardımcı ek olarak kullanmayı düşünüyorum.” şeklinde açıklarken, faydalı olduğu için kullanacağını belirten öğretmen adayları “Kullanmayı düşünüyorum. Ek olarak faydalı olacağını düşünüyorum.” (Ö3); “Evet kullanırım. Çünkü görsel hafızayı güçlendiriyor.” (Ö5); “Evet kullanacağım çünkü teknoloji çağındayız ve yeni nesil öğrenciler teknoloji ile iç içe büyüyor onlara faydalı olabilmek için onların dilinden konuşmalıyız bu da elbette ki teknolojiyi kullanabilmekle oluyor. Bu açıdan bakıldığında herhangi bir süre vermek anlamsız olur.” (Ö15) olarak görüşlerini ifade etmişlerdir.

Fikri olmadığını/süreçte değerlendireceğini ifade eden öğretmen adayları “Meslek hayatına başlayabilirsem o zaman düşünürüm. Şu anda bunları düşünmek için çok erken.” (Ö32); “Evet ya da hayır şu anda bilemiyorum zaman gösterecek.” (Ö37) şeklinde belirtmişlerdir.

### **Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular**

Araştırmanın yedinci sorusu “Çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden kendinizi en çok memnun eden faaliyetlere ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının yedinci araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

**Tablo 8.** Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerinden Kendilerini En Çok Memnun Eden Faaliyetlere İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Derslere kolay erişme	Ö4, Ö6, Ö7, Ö12, Ö13, Ö20, Ö21, Ö25, Ö31, Ö33, Ö38	11	28,94
Eviden katılmak	Ö1, Ö2, Ö10, Ö18, Ö23, Ö27, Ö37	7	18,42
Zaman tasarrufu	Ö11, Ö14, Ö19, Ö24, Ö26	5	13,15

Saim TURAN, Emine KARASU AVCI  
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik  
Görüşleri

Tekrar etme imkânı	Ö8, Ö15, Ö28, Ö34, Ö35	5	13,15
Memnun olmadım	Ö3, Ö9, Ö16, Ö22, Ö32	5	13,15
Not tutabilmek	Ö5, Ö29, Ö36	3	7,89
Dersten geçmek	Ö17, Ö30	2	5,26

Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar 7 kategori altında toplanmıştır. Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %28,94’ü (f=11) çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden kendilerini en çok memnun edenin derslere kolay erişebilme olduğunu, % 18,42’si (f=7) derslere evden katılmak olduğunu, %13, 15’i (f=5) zaman tasarrufu yaptıklarını, tekrar etme imkânı bulabildiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının %7,89’u (f=3) not tutabilmenin onları memnun ettiğini ifade ederken %5,26’ı dersten geçtikleri için memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcı öğretmen adaylarından %13,15’i (f=2) memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu görüşme sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden kendilerini en çok memnun edenin derslere kolay erişebilme olduğunu ifade eden öğretmen adayları “İstediğim anda ders kayıtlarına ulaşabilmem.” (Ö4); “Her şeye kolay ulaşabilmek.” (Ö25); “Yatarak bile ders dinlemek mümkün oldu, her yerden derse katılabilmek güzel.” (Ö38) olarak görüşlerini açıklamışlardır.

Çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden kendilerini en çok memnun edenin derslere evden katılmak olduğunu ifade eden öğretmen adayları “Ailemizin yanında olduk. En iyi yanı buydu.” (Ö1); “Kendi evimizde, ailemizin yanında derslere katıldık ve mezun olacağız.” (Ö10); “Evden derslere girebilmek.” (Ö18) şeklinde görüşlerini paylaşmışlardır.

Çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden kendilerini en çok memnun edenin zaman tasarrufu olduğunu belirten öğretmen adayları “Kendime daha çok zaman ayırmak oldu.” (Ö11); “Zaman bakımından daha tasarruflu okulda diğer dersi beklemek zorunda kalıyorduk.” (Ö14); “Zamanımızın fazla olması. Okuldayken fazla zaman bulamaz ve çok fazla ders yüzünden sıkıntıya düşerdik. Online eğitimde bolca araştırma yapıyoruz ve zaman sıkıntısı fazla çekmiyoruz.” (Ö19) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden kendilerini en çok memnun edenin tekrar etme imkânı olduğunu ifade eden öğretmen adayları “Bilgilerin dönem içerisinde sistemde bulunması ihtiyaç dahilinde ulaşımın kolay olması.” (Ö8); “Yapılan ders oturumlarının tekrar izlenme şansının tanınması. Bu sayede kaçırılan kısmı 2. kez tekrarda düzeltme şansına sahip oluyorum ve verilen bilginin kavranması noktasında çok işe yaradığını düşünüyorum.” (Ö15); “Derslerin kaydedilerek daha sonra da dersin dinlenebilmesi oldu. Çünkü anlamadığımız veya kaçırdığımız bir noktayı daha sonra da dinleyerek tamamlamış olabiliyoruz.” (Ö28) olarak görüşlerini açıklamışlardır.

Not tutabilmenin onları kendilerini memnun ettiğini belirten öğretmen adayları “Sunumlardan not alma.” (Ö5); “Beni en çok mutlu eden düzenli not tutabilmem oldu.” (Ö29); “Bu süreçte en güzeli düzenli not tutabilmemdi.” (Ö36) şeklinde açıklarken dersten geçmenin onları mutlu ettiğini ifade eden öğretmen adayları “Derslerde başarılı olmam elbette.” (Ö17); “Bu süreçte dersten kalmamak beni çok mutlu etti açıkçası.” (Ö30) olarak bildirmişlerdir.

Çevrimiçi eğitim faaliyetlerinden memnun olmadıklarını ifade eden öğretmen adayları “Hayır çevrimiçi öğrenmeden memnun olmadım.” (Ö9); “Memnun olduğum hiçbir şey hatırlamıyorum.” (Ö22); “Hiçbir şey olmadı açıkçası. Çünkü biz doğru kaynak yapıp ödev yolladığımızda 50 alıyoruz. Meğer hoca yanlış kaynak yaparak akademisyen olmuş onu yeni fark ettik. Bundan sonra bizde [www.orneksite.com//](http://www.orneksite.com/) gibi linki kopyala yapıştır yapıp vereceğiz hocaya, böylelikle bizde 50 değil 60-70 alabileceğiz.” (Ö32) olarak görüşlerini dile getirmişlerdir.

### Sekizinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci sorusu “Bir tercih hakkınız olduğunda tercih edeceğiniz eğitime ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının sekizinci araştırma sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 9’da verilmiştir.

**Tablo 9.** Öğretmen Adaylarının Bir Tercih Hakları Olduğunda Tercih Edecekleri Eğitime İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcılar	f	%
Yüz yüze	Ö1,Ö2,Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14,Ö16,Ö19,Ö21, Ö22, Ö23, Ö25, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36,Ö38	29	76,31
Çevirim içi	Ö4, Ö6, Ö17,Ö18, Ö20, Ö24, Ö37	7	18,42
Karma eğitim	Ö15, Ö26	2	5,26

Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar 3 kategori altında toplanmıştır. Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %76,31’i (f=29) bir tercih hakları olsa yüz yüze eğitimi tercih edeceklerini, %18,42’si (f=7) uzaktan eğitimi tercih edeceklerini ve öğretmen adaylarının %5,26’sı (f=2) karma eğitimi tercih edeceğini ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının bu görüşme sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Yüz yüze eğitimi tercih edeceklerini ifade eden öğretmen adayları “Yüz yüze eğitim. Çünkü daha faydalı.” (Ö5); “Yüz yüze. Çünkü daha verimli oluyordu, dersler daha eğlenceli ve uygulamalı geçiyordu.” (Ö10); “Yüz yüze eğitim çünkü bire bir ders sırasında öğrencinin aktif katılımı daha iyi bir düzeyde olacaktır.” (Ö13) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitimi tercih edeceklerini ifade eden öğretmen adayları “Çevrimiçi eğitimi tercih ederim. Çünkü her halükarda eğitim görülebiliyor.” (Ö6); “Online eğitim. Çünkü aileme yük olmadan maddi açıdan kolaylık sunuyor.” (Ö17); “Çevrimiçi eğitimi tercih ederim. Çünkü

bu sene son senem ve KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) çalışmalarını sürdürmek okul, staj ve dershaneyi aynı anda yürütmek insanı yıpratıcıdır. Ama son senemde olmasaydım yüz yüze eğitimi isteyebilirdim.” (Ö20) şeklinde açıklama yapmışlardır.

Karma eğitimi tercih edeceklerini ifade eden öğretmen adayları ise “Her ikisini de tercih ederim çünkü her ikisinin de bir öğrenci için gerekli olduğunu düşünüyorum.” (Ö15); “Hibrit eğitimi tercih ederdim. Çünkü iki tür eğitiminde avantajları ve dezavantajları bulunmakta.” (Ö26) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

### **Sonuç ve Tartışma**

Bu çalışmada öğretmen adaylarının çevrimiçi eğitim faaliyetlerine yönelik görüşleri incelenmiştir. Öğretmen adayları çalışmada çevrimiçi öğrenme faaliyetlerinin hem avantajları hem de dezavantajları olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adayları genel olarak çevrimiçi eğitimi kolay ve ulaşılabilir bulmaktadırlar. Ancak öğretmen adaylarının çeşitli teknik imkânsızlıklar yaşadıklarını ifade ettikleri de görülmektedir. Kaden (2020) çalışmasında uzaktan eğitimin en önemli avantajının Covid-19 pandemi döneminde öğrenme için alternatif oluşturması olarak ifade etmektedir. Deneui ve Dodge (2006) ve Horspol ve Lange (2012) çalışmalarında, uzaktan eğitimin en büyük avantajını derslerin mekândan bağımsız olarak işlenmesi olduğunu bildirmişlerdir. Bu çalışmalardan elde edilen bu sonuçlar bu araştırmadan elde edilen sonucu desteklemektedir. Ramos-Morcillo, Leal-Costa, Moral-Garcia ve Ruzafa-Martinez (2020) çalışmalarında, uzaktan eğitimin dezavantajlı noktalarından birinin öğrencilerin teknik araçlara ulaşmada bir takım sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Özdoğan ve Berkant (2020) çalışmasında, uzaktan eğitimin çoğunlukla belirtilen sorunlarını internet ve bilgisayar gibi kaynakların yetersizliği, iletişim ve etkileşim yetersizliği, teknik problemler olarak belirtmektedirler. Birişci (2013) video konferans yöntemiyle uzaktan öğrenmeye yönelik öğrenci tutumlarını ele aldığı çalışmasında, katılımcıların derslerde birtakım teknik problemler yaşadıklarını tespit etmiştir. Buna göre bu çalışmaların sonuçları da bu araştırmadan elde edilen diğer sonuç ile paralellik taşımaktadır. Buradan hareketle çevrimiçi eğitim faaliyetlerinin avantajları olduğu kadar dezavantajlarının da bulunduğu söylenebilir.

Öğretmen adayları derslerin uzaktan ancak yüz yüze eğitimde kullanılan yöntem ve teknikler ile işlendiğini belirtmişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim sırasında bazı akademisyenlerin kullanılan araç ve sistem bilgisinden uzak olduklarını ifade etmişlerdir. Telli Yamamoto ve Altun (2020) çalışmasında, çevrimiçi eğitime topluca ve hızlıca bir geçiş nedeniyle dersi veren hocaların bir kısmının zorluklar yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Üniversitelerde derse giren hemen her akademisyenin uzaktan eğitim araçlarını bilmesi ve doğru bir şekilde kullanabilmesi, derslerini kesintiye uğratmadan etkin bir şekilde devam ettirebilmesi için önemlidir. YÖK (2020) tarafından gerçekleştirilen “Dijital Dönüşüm Projesi” aracılığıyla 6000 öğretim üyesi ve 50000 öğrenciye



verilen eğitimler bu kapsamda önemli bir açığı kapatarak derslerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde fayda sağlamıştır.

Öğretmen adayları mevcut çevrimiçi eğitim etkinliklerinin yetersiz olduğunu, alanlarının çevrimiçi eğitim öğretime uygun olduğunu, ancak bunun dersten derse değiştiğini, bazı çevrimiçi eğitim etkinliklerinin uygulamaya dönük bazı derslerde etkili bir şekilde kullanılmadığını, bir seçenekleri olsa yüz yüze eğitimi tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Bu yetersizlikler öğretim temelli uygulama dersleri ve staj gibi uygulamaya yönelik aktivitelerin uzaktan eğitimle uygulanamamasına bağlanmaktadır. Chaney, Eddy, Dorman, Glessner, Green & Lara-Alecio (2007), Amerika Birleşik Devletleri'nde bir üniversitede verilen uzaktan eğitim derslerinin kalitesine yönelik öğrenci tutumları, görüşleri ve uzaktan eğitim algılarını ele aldıkları çalışmada öğrenci-öğretmen yeterlikleri, etkileşim ve aktif öğrenme tekniklerinin bu sürecin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Eroğlu ve Kalaycı (2020) çalışmasında, öğrencilerin Türk Dili dersinin yapısı nedeniyle, uzaktan eğitimle verilmesinin uygun olmadığını düşündüklerini ve yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini vurgulamışlardır. Karakuş, Ucuzsatar, Karacaoğlu, Esendemir & Bayraktar'ın (2020) çalışmasında, öğretmen adaylarının bu süreci genel manada olumsuz olarak değerlendirdikleri, öğretmen adaylarının derslere adapte olamadıkları, beceri temelli böyle bir dersin uzaktan eğitimle yürütülemeyeceğini düşündükleri ve en kısa sürede yüz yüze eğitime dönülmesini önerdikleri görülmektedir. Valenta, Therriault, Dieter & Mrtek (2001) uzaktan eğitimde öğrenci tutumlarının ve öğrenme stillerinin belirlenmesi konusunda yaptıkları çalışmada her öğrencinin çalışma stiline farklı olduğu ve uzaktan eğitimle tüm öğrencilere ulaşmanın zorluğundan bahsetmişlerdir. Ancak dijital araçlarla üretilecek farklı yöntemlerle bu açığın kapatılabileceğini ifade etmişlerdir. Buna göre çevrimiçi eğitim uygulamasının bazı dersler için uygunken, bazı derslerin içeriği ve yapısıyla itibarıyla uygulanmasının zor olduğu anlaşılmaktadır. Literatürdeki çalışmaların sonuçları da bu araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Öğretmen adayları çevrimiçi eğitim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için yeterli donanımına sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Ekiz (2020) çalışmasında, öğrencilerinin çoğunun uzaktan eğitimi bilgisayar ve internet ortamında rahat ve kolaylık sağlayan bir sistem olarak tanımladıklarını tespit etmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitim ve internetten yararlanmada gerekli donanım sahibi olduğu söylenebilir. Bu bağlamda çevrimiçi eğitim uygulamalarının öğrenciler için kolaylık sağladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Valenta, Therriault, Dieter & Mrtek (2001) çalışmalarında, her öğrencinin çalışma stiline farklı olduğu ve uzaktan eğitimle tüm öğrencilere ulaşmanın zorluğundan bahsetmişlerdir. Ancak dijital araçlarla üretilecek farklı yöntemlerle bu açığın kapatılabileceğini ifade etmişlerdir. Buna göre literatürde çevrimiçi eğitim

faaliyetlerinin her öğrenci için kolay ve etkili olmadığını ortaya koyan çalışmaların da olduğu görülmektedir.

Öğretmen adayları gelecekte derslerinde çevrimiçi eğitim araçları kullanacağını belirtmektedirler. Bu da aslında öğretmen adaylarının çevrimiçi eğitim faaliyet ve araçlarını ders işleme süreçlerinde olumlu gördüklerini göstermektedir. Pregowska, Masztalerz, Garlińska & Osial (2021) uzaktan eğitimin dünü ve bugününü inceledikleri çalışmalarında uzaktan eğitimin, geleneksel yüz yüze öğretim ve eğitime göre birçok avantaj sunduğunu, bunlardan en önemlilerinin yer ve zaman bağımsızlığı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları bu araçların kendilerini memnun eden özelliklerini derslere kolay ve her yerden erişim ve zamandan tasarruf olarak ifade etmişlerdir. Bu yönüyle bu çalışmanın sonucu bu araştırmadan elde edilen sonuç ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan hareketle uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik olarak aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

- Çevrimiçi eğitim sürecinde dersler, öğrencilerin daha aktif olarak katılım sağlayabileceği bir yapıda planlanabilir.
- Fırsat eşitliğini sağlamak adına teknolojik alt yapı, araç gereç ve bilgisayar gibi çevrimiçi eğitimin en önemli bileşenlerinin alma imkânı olmayan öğrencilere okullardan erişim kolaylığı sağlanabilir.
- Dersin paydaşları olan öğrenci/öğretmen/akademisyenlere uzaktan eğitim faaliyetlerine katılabilecek ve yürütebilecek bilgi ve donanım kazanmaları amacıyla eğitimler düzenlenebilir.
- Öğretim programlarının yapısı çevrimiçi eğitime uygun bir şekilde revize edilebilir.

**Yazar Katkıları:** Metnin tamamı iki yazarın ortak ve eşit katkılarıyla oluşturulmuştur.

**Çıkar Beyanı:** Bu çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır. Yazarlar işbirliği içerisinde bu çalışmayı hazırlamıştır.

### Kaynaklar

- Altunel, M. (2020). Eğitimde telefi dönemi ve öğrenci psikolojisi. Erişim adresi: <https://www.setav.org/egitimde-telafi-donemi-ve-ogrenci-psikolojisi/>
- Akgül, G. ve Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.

- Balaban, M. E. (2012). Dünya'da ve Türkiye'de uzaktan eğitim ve bir proje önerisi. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/amp/497992-Dunyada-ve-turkiye-de-uzaktan-egitim-ve-bir-proje-onerisi-prof-dr-m-erdal-balaban.html>
- Birişçi, S. (2013). Video konferans tabanlı uzaktan eğitime ilişkin öğrenci tutumları ve görüşleri. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 2(1), 24-40.
- Chaney, B. H., Eddy, J. M., Dorman, S. M., Glessner, L., Green, B. L. & Lara-Alecio, R. (2007). Development of an instrument to assess student opinions of the quality of distance education courses. *The American Journal of Distance Education*, 21(3), 145-164.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). Research methods in education (6th ed.). New York: Routledge.
- Deneui, D. & Dodge, T. (2006). Asynchronous learning networks and student outcomes: the utility of online learning components in hybrid courses. *Journal of Instructional Psychology*, 33(4), 256-259.
- Ekiz, D. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekiz, M. A. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin karantina dönemindeki uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri (Nitel bir araştırma). *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(Özel Sayı 1), 1-13.
- Eroğlu, F. ve Kalaycı, N. (2020). Üniversitelerdeki zorunlu ortak derslerden Türk dili dersinin uzaktan ve yüz yüze eğitim uygulamalarının karşılaştırılarak değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 1001-1027.
- Gümüş, S. (2007). Çevrimiçi işbirliği ekiplerinde öğrenenlerin sorun çözerek öğrenmeyle ilgili tutum ve görüşleri (Yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Horspool, A. & Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73-88.
- Kaden, U. (2020). COVID-19 school closure-related changes to the professional life of a K-12 teacher. *Education Sciences*, 10(6), 165-172.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 22. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N. ve Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 220-241.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M, Bütün ve S. B, Demir, Çev.), Ankara: Pegem Akademi.
- Pregowska, A., Masztalerz, K., Garlińska, M. & Osial, M. (2021). A worldwide journey through distance education—from the post office to virtual, augmented and mixed realities, and education during the COVID-19 pandemic. *Education Sciences*, 11(3), 118-130.
- Ramos-Morcillo, A. J., Leal-Costa, C., Moral-García, J. E. & Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International journal of environmental research and public health*, 17(15), 5519-5528.

Saim TURAN, Emine KARASU AVCI  
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik  
Görüşleri

---

- Seyhan, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim deneyimleri ve görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 65-93.
- Telli Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Türker, H. ve Yaylak, E. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde internet tabanlı öğretim yönteminin ders başarısına etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 153-168.
- Uyar, E. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2), 15-32.
- Valenta, A., Therriault, D., Dieter, M. & Mrtek, R. (2001). Identifying student attitudes and learning styles in distance education. *Journal of asynchronous learning networks*, 5(2), 111-127.
- Yıldız, S. ve Bektaş, F. (2020). Eba TV'de yayınlanan beden eğitimi etkinliklerinin veli ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünya'da Eğitim*, 969-987.
- YÖK. (2020). Üniversitelerde uygulanacak uzaktan eğitime ilişkin açıklama. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/>
- YÖK. (2021). Erişim adresi: <https://acrobat.adobe.com/link/review?uri=urn:aaid:scds:US:770894ec-9fa6-386c-a6eb-77712e549206>